

TIEDÄ JA TOIMI

Työttömien työnhakijoiden terveyden edistäminen

Riittävien terveyspalveluiden turvaaminen auttaa työttömiä ylläpitämään työkykyään ja parantamaan työllistymismahdollisuuksiaan.

Työttömyys vaikuttaa ihmisen terveyteen ja hyvinvointiin

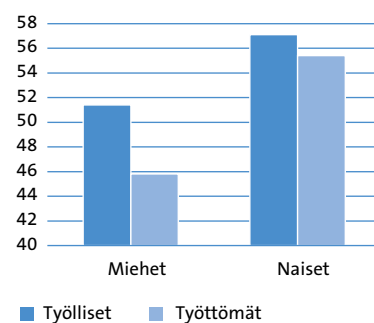
Työttömyyden ja terveydentilan välisistä yhteyksistä on paljon näyttöä. Työttömien fyysinen ja psyykinen hyvinvointi on työssä käyvää väestöä huonompi, he sairastavat yleisemmin pitkäaikaissairauksia ja kokevat terveydentilansa työssä käyviä heikommaksi. Työttömyys lisää myös itsemurhariskiä ja muutenkin työttömien kuolleisuusriski on suurempi kuin työssä käyvillä. Jo työttömäksi jäämisen uhan on todettu lisäävän sairastavuutta. Nuoruuden aikaisella työttömyydellä on lisäksi kauaskantoisia vaikutuksia henkilön myöhempään terveyteen. Työttömyys lisää myös vakavan syrjäytymisen vaaraa.

Työttömät tarvitsisivatkin enemmän laadukkaita terveydenhuollon palveluita. He eivät kuitenkaan saa vaivoihinsa yhtä aktiivista hoitoa kuin työssä käyvät. Suurella osalla työllisistä on mahdollisuus käyttää maksutta melko kattavaa työterveyshuoltoa. Työttömien taloudelliset mahdollisuudet käyttää yksityisiä terveydenhuoltopalveluita ovat usein heikot ja julkisen terveydenhuollon palvelut eivät välttämättä ole riittävät. Lisäksi työttömille on työssä käyvää väestöä vähemmän tarjolla ennaltaehkäisevää terveydenhoitoa. Pitkään työttömänä olleen kynnys hakeutua hoitoon on myös monesti korkea.

Pitkäaikaistyöttömien terveystarkastukset on vuodesta 2006 lähtien huomioitu kuntien sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuuksissa. Toistaiseksi terveystarkastuksiin on varattu kaksi miljoonaa euroa.

Ensisijaisena tavoitteena työllistyminen

Uudelleen työllistyminen lisää ihmisen hyvinvointia ja parantaa verrattain nopeasti etenkin psyykkistä terveyttä. Työttömyysjaksojen mahdollisimman lyhyt kesto ja pitkäaikaistyöttömien aktiiviset työllistämistoimet ovat tärkeä osa väestön terveyden edistämistä. Sosiaali- ja terveydenhuollon kansallisen kehittämisohjelman KASTEen (2008–2011) yhtenä painopistealueena on lisätä vaikeimmin työllistyvän väestönosan mahdollisuuksia palata työelämään kehittämällä matalan kynnyksen työpaikkoja, sosiaalisia yrityksiä ja kuntouttavaa työtoimintaa. Myös Sosiaaliturvan uudistamiskomitean (SATA) linjauksissa painotetaan työttömyyden nopeaa katkaisemista sekä aktiivisia toimenpiteitä pitkäaikaistyöttömien saamiseksi takaisin työelämään.

25-vuotiaiden työllisten ja työttömien miesten ja naisten välillä oleva elinajanodote.

Yksi konkreettinen esimerkki aktiivisesta työllistämiseen tähtäävästä toiminnasta on vuoden 2009 alussa käynnistynyt kunnan täystyöllisyyteen tähtäävä Paltamon työllistämismalli-kokeilu. Sen tavoitteena on löytää työttömälle hänen yksilölliset ominaisuutensa ja elinolosuhteensa huomioon ottava työpaikka. Osalla Paltamon työttömistä viimeinen työsuhte on päättynyt jo 1990-luvun alussa. Työttömyyden hoidossa yhdistetään uudella tavalla työvoimapolitiittisia, sosiaalipoliittisia ja terveyspolitiittisia toimenpiteitä, jotta hyvinkin kauan työttöminä olleet saataisiin työllistettyä.

Paltamon työllistämiskokeilun yhteydessä toteutettavan arvioinnin keskeisenä tavoitteena on selvittää, miten henkilön työllistyminen vaikuttaa hänen terveyteensä ja hyvinvointiinsa. Arvioinnista vastaa Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL). Jos hankkeesta saadaan hyviä tuloksia, toimintamallia on tarkoitus soveltaa muuallakin Suomessa.

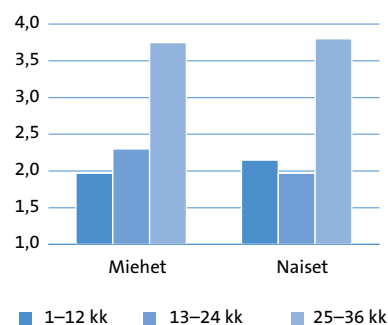
Työttömien terveyspalveluiden järjestämiseksi kehitetään uusia toimintamalleja

Hyvä terveys tukee uudelleen työllistymisen mahdollisuuksia, kun taas heikko terveydentila vaikeuttaa työnsaantia. Näin ollen on tärkeää paitsi pyrkiä katkaisemaan työttömyys mahdollisimman nopeasti, myös turvata työttömille riittävät terveyspalvelut, jotka edesauttavat heitä huolehtimaan terveydestään ja työkyvystään. Työ- ja toimintakykyä heikentävien terveysongelmien tunnistaminen sekä oikea-aikainen ohjaus hoitoon ja kuntoutukseen on ensiarvoisen tärkeää.

Työttömien terveydenedistämistavoitteet on nostettu esiin useissa kansallisissa kehittämisohjelmissa kuten Terveyden edistämisen politiikkaohjelmassa. Kansallisessa terveyserojen kaventamisen toimintaohjelmassa 2008–2011 yhtenä keskeisenä tavoitteena on turvata pitkäaikaistyöttömien ja muiden työterveyshuoltopalvelujen ulkopuolella olevien työikäisten terveyspalvelut. Sosiaali- ja terveydenhuollon kansallisen kehittämisohjelman KASTEen (2008–2011) painopistealueina ovat myös työttömien kuntoutus- ja terveyspalvelut. Työttömien terveystarkastusten ja kuntouttavan työtoiminnan kehittäminen on myös yksi Mieli 2009 -työryhmän ehdotuksista mielenterveys- ja päihdetyön kehittämiseksi vuoteen 2015.

Sosiaali- ja terveysministeriön käynnistämässä ja Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen koordinoimassa Pitkäaikaistyöttömien terveydenhuollon kehittämiskumppanuushankkeessa (2007–2010) kehitellään alueen olosuhteista lähteviä toimintamalleja työttömien terveydenhuoltoon. Mukana on 18 paikallista ja alueellista osahanketta ja hyviksi arvioidut toimintatavat on tarkoitus myöhemmin saattaa muidenkin kuntien käyttöön.

Hankkeen tavoitteena on tukea pitkäaikaistyöttömien terveydentilan sekä toiminta- ja työkyvyn parantamista. Vaikka ensisijainen tavoite ei olekaan työllistäminen, on se kuitenkin osa kuntoutustyön tavoitetta. Toimintamalleja kehitetään moniammatillisena yhteistyönä terveydenhuollon ja työ- ja elinkeinohallinnon sekä usein myös sosiaalitoimen kanssa. Olen- naista on sektorirajat ylittävä yhteistyö ja palveluohjauksellinen työote.

Itsemurhakuolleisuus työttömyyden keston mukaan 1996–2000 (Työlliset = 1)

Lisää tietoa

Kansallinen terveyserojen kaventamisen toimintaohjelma 2008–2011.

STM:n julkaisuja 2008:16

Heponiemi T ym. Katsaus työttömyyden ja terveyden välisiin yhteyksiin. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisu. Työ ja yrittäjyys 14/2008

www.stm.fi/sata
www.stm.fi/kaste
www.paltamo.fi
www.thl.fi/ptt
www.thl.fi/kaventaja

Lisää kortteja saatavissa
www.thl.fi/kaventaja > Kaventajan keinot > Materiaalipankki

Yhteystiedot

tuulia.rotko@thl.fi
leini.sinervo@thl.fi

